

В. Вергунов, член-кореспондент НААН, директор Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН:

«Бібліотечна галузь України вже давно потребувала позитивних реальних, системних і послідовних рішень. І такий очікуваний документ з'явився. Однак, як з'ясувалося, він став тільки ще одним «детективом» – інакше його сприймати не можу

Міністерство культури України законодавчо відповідає за всю систему, до складу якої входять 53 тис. осіб та 40 тис. установ, підпорядкованих 20 відомствам. На жаль, з об'єктивних причин воно не в змозі реально покращити ситуацію для бібліотечних працівників, які щодня непомітно за мізерну зарплатню зберігають генетичну ідентифікацію нації у вигляді книг. Така «фінансова вдячність» з боку держави не вплинула на виконання їхніх функцій, і вони не провалили, на відміну від відповідальних за гуманітарну складову в державі (чимало їх і сьогодні при владі), свою законодавчо визнану функцію формування національно свідомих громадян країни. За це, як не дивно, їх укотре за останні 7 років хочуть «знівелювати» в досить цинічний спосіб.

Перший тривожний «дзвоник» пролунав після урядового законопроекту № 3077 «Про внесення змін до Закону України “Про бібліотеки і бібліотечну справу”» від 28 серпня 2008 р., коли, з ініціативи «зацікавлених», шляхом заміни поняття «науковість» на «інформаційну роботу» фактично скасовувалися всі преференції для спеціального типу бібліотек України (а ці книгозбірні, завдяки ентузіазмові, є чи не найпотужнішими у державі і діють поза впливом Міністерства культури України). З'являється ще більш відверто цинічний та зухвалий законопроект № 3084 від 14 вересня 2015 р. «Про проект Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення системи державного управління у книговидавничій сфері”». Його авторами виступили народні депутати України: М. Княжицький, С. Тарута, М. Матіос, В. Денисенко та І. Подоляк. Текст нового законопроекту надали лише у день його прийняття в першому читанні. Доти ніхто інший його не бачив!

На жаль, як і у випадку з попереднім документом, знову в оману вводиться голова Комітету з питань культури і духовності парламенту М. Княжицький, якого особисто знаю вже не один рік як порядну особистість. Висловлював власне обґрунтоване бачення майбутнього бібліотечної галузі під час його зустрічі з колективом Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН 30 вересня 2015 р. Але... Поява нової редакції ст. 26 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», в якій фінансування всіх бібліотек України передбачається через так званий Український інститут книги, та ще більше – ст. 26 Закону України «Про видавничу справу», якою цей же інститут встановлюється замовником усієї видавничої продукції в країні і розпорядником відповідних коштів, – не просто насторожує, а спонукає

запитати: під кого конкретно концентрується така кількість бюджетних коштів у «ручному управлінні»? Не кажучи вже про вирішення питань подальшого розвитку бібліотек: кадрових, комплектування, технічного переоснащення, гарантій тощо, коли фінансування не збільшиться, і буде створено передумови для чергових «оптимізацій». Адаже не слід забувати, що, згідно зі ст. 5 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», за призначенням вони поділяються на публічні, спеціальні та спеціалізовані з відповідно затвердженими «статутами» й узаконеним підпорядкуванням.

На моє переконання, поєднувати книговидання для отримання омріяних надприбутків і бібліотечну справу з її реаліями сьогодення – це те ж саме що схрещувати їжачка і носорога! До того ж, власне, назва новоутворення – Український інститут книги (навіть із посиланням на досвід Польщі) – є не досить вдалою і, тим більше, новою для України. Відомо, що впродовж 1922–1936 рр. існував Інститут книгознавства АН УСРР, який фінансувався по лінії Наркомату освіти УСРР і був ліквідований за націоналістичні прояви. У 2014 р. такого типу інституція почала свою діяльність при Національній бібліотеці України імені В. Вернадського НАНУ. Може, потрібно використати краще із власного досвіду, а не шукати «пророка» десь на чужині?

Переконаний, що якби чергове «нововведення» декларованої європейської «благодаті» проходило через відповідну процедуру погоджень урядових законопроектів, то такого б нахабства чиновницького свавілля не сталося, і бібліотеки та бібліотечна справа таки отримали б незалежну й заслужену національну агенцію.

У листі-відповіді заступника міністра культури України Р. Карандеєва № 1420/9-2-10-15 від 16 жовтня 2015 р. зазначається, що міжвідомчу координаційну раду з питань розвитку бібліотек та бібліотечної справи створено, а Стратегію розвитку бібліотечної справи до 2025 р. – розроблено. І вже ніхто не згадує, що їх поява стала результатом доручення віце-прем'єра О. Сича на нараді 25 березня 2014 р. відповідно до нашого листа № 264 від 5 березня 2014 р. І зовсім не беруть до уваги основного висновку: «...враховуючи процеси децентралізації влади, які на сьогодні відбуваються в країні, та соціально-економічну ситуацію, створення окремого органу з питань бібліотек є не актуальним». Крім того, положення постанови Кабінету міністрів України № 65 від 1 березня 2014 р. про заборону створювати нові інституції також ніхто не скасовував.

Логічно постає запитання: як ставитися до законопроекту № 3084 від 14 вересня 2015 р.?! Похапцем, аби встигнути до прийняття державного бюджету на 2016 р., без широкого обговорення, «з голосу» приймати такі важливі законодавчі рішення в умовах реальної парламентської кризи є неприпустимим, кричущим фактом свавілля державотворців!» (*Вергунов В. З чийого голосу? // Дзеркало тижня. Україна (<http://g.ua/DUqm>). – 2015. – 13.11*).